

Elin Stendahl  
Ekonomisk statistik och analys/  
Näringsverksamhet och priser

# Möte i användarrådet för FoU-statistik, 06-05-22

## Närvarande:

- Rolf Nilsson, Vinnova, ordförande
- Mats Johnsson, Utbildningsdepartementet
- Karl Westberg, Näringsdepartementet
- Anna Törneke, Universitetskanslersämbetet
- Marianne Hall, Lunds universitet
- Gustav Hansson, Vetenskapsrådet
- Roger Svensson, IFN
- Eva Marie Rigné, SKR
- Patrik Sandgren, Teknikföretagen
- David Birksjö, Tillväxtanalys
- Nina Widmark, Vinnova

## Från SCB

- Per Andreasson, ESA/NUP/LEDN
- Birgitta Mannfelt, ESA/NUP/INF
- Nils Adriansson, ESA/NUP/INF
- Elin Stendahl, ESA/NUP/INF
- Linnea Persson, ESA/NUP/INF

## Frånvarande:

- Monica Ringvik, RISE

## 1. Mötet öppnas

## 2. Godkännande av dagordningen

Dagordningen godkänns utan justeringar.

## 3. Anteckningar från föregående möte

Sekreteraren läste upp en sammanfattning av anteckningarna från föregående möte.

## Vad som togs upp:

- SCB:s nya organisation

- Publiceringsplanen för FoU i Sverige 2021 presenterades och synpunkter kring publiceringsformaten inhämtades från ledamöterna
- Att mäta forskningens inriktning diskuterades övergripande
- Framtida tidsseriebrott till följd av implementeringen av så kallade nya statistiska enheter, ny ram för FoU i företagssektorn och redovisningen av total personal (uppdelad på intern och extern personal)
- Redovisningen av ALF-medel flyttas från UoH-sektorn till offentlig sektor i alla SSD-tabeller
- Resultaten för FoU i Sverige 2020 och CIS 2018–2020 presenterades och diskuterades

#### **4. Presentationsrunda**

Alla ledamöter och gäster presenterade sig och sade något kort om vilken roll de har i sin organisation.

#### **5. Ledamöternas uppgift och roll**

En ny mandatperiod påbörjades vid årsskiftet 2021–2022.

Mandatperioden pågår till utgången av 2024. SCB riktar ett tack till alla ledamöter som tagit sig an uppgiften att delta i vårt användarråd och ett särskilt tack till Rolf Nilsson som tagit över som rådets ordförande.

Totalt finns tolv användarråd på SCB som är uppdelade efter olika ämnesområden. Användarrådet för FoU-statistiken är ett av de smalare råden med fokus på ett specifikt ämne vilket tillåter mer djupgående diskussioner kring ämnes- och statistikfrågor.

Att SCB ska samråda med viktiga användare finns inskrivet i regleringsbrevet. Det är denna roll som användarrådet syftar till att fylla. Utöver detta fyller användarrådet en funktion som forum för informationsspridning och för att främja en god kontakt mellan medlemmarna. Ledamöterna har en rådgivande funktion som ska bidra till att SCB kan producera en så bra och ändamålsenlig statistik som möjligt. SCB:s förväntningar på ledamöterna är att:

- De ska vara användare av FoU-statistiken
- De ska vara kunniga och intresserade av ämnesområdet
- De ska delta aktivt i diskussioner och i dialog kring mötesinnehåll
- De ska ha mandat från sina respektive organisationer att föra deras talan under rådsmötena i de frågor som framgår av dagordningen
- De ska ha tid för uppdraget

En fråga ställs till rådet kring om detta stämmer överens med deras förväntningar kring sin roll.

#### Kommentarer från ledamöterna:

- Rolf Nilsson (Vinnova) anser att de nämnda förväntningarna stämmer väl med hans egna förväntningar på användarrådet. Rolf ser fram emot att, genom sitt engagemang, få höra mer om vilka förändringar som är på gång inom FoU-statistiken och att få delta i intressanta diskussioner kring ämnet. Därutöver hoppas Rolf kunna bidra till en positiv utveckling av statistiken.

## 6. Årets publiceringar

På skärtorsdagen, den 14 april, publicerade SCB resultat för Statliga anslag för forskning och utveckling. Undersökningen ger en prognos av statliga anslag till FoU och visar att anslagen ökar i löpnade priser. På grund av inflationsläget vänds dock detta till en minskning i fasta priser.

Publiceringen av rapporten för Innovation i företagssektorn 2018–2020 har skjutits upp och är nu planerad till 1 juni (istället för 5 maj). Rapporten ger en sammanfattning av undersökningens resultat och innehåller även uppgifter på regional nivå vilket inte finns i SSD.

Preliminär statistik för Forskning och utveckling i Sverige publiceras 14 juli. Slutlig statistik kommer den 27 oktober i form av SSD tabeller för respektive sektor och en gemensam statistiknyhet. Planen är att detta följs upp med artiklar eller kortare rapporter per sektor under hösten. Slutlig rapport kommer under våren 2023.

Det finns en ambition på SCB att publicera mer utöver ordinarie publiceringar kopplade till den officiella statistiken samt att jobba mer med analys för att få ut mer material kring vår data. På sektionen är en kort analys rörande EU-medel i UoH-sektorn på gång och kommer förhoppningsvis publiceras inom kort. Efter sommaren finns även planer på en artikel med fokus på innovation och digitalisering.

## 7. Skatteavdraget för FoU och OECD:s Tax Incentives Database

Skatteavdraget för forskning har funnits i Sverige sedan 2014 och förstärktes både 2020 och 2021. SCB skrev en artikel om avdraget som utkom 2018: [Allt fler företag nyttjar forskningsavdrag](#). Nytt sedan 2021 är att SCB årligen ska leverera data angående avdraget till OECD som sammanställer uppgifter från sina medlemsländer och tar fram jämförande statistik. I detta ingår att OECD sammanställer *Country Profiles* vilka innehåller information om vilka typer av skatteavdrag för FoU som varje land har. Statistiken hittas på OECD:s hemsida: [Measuring Tax Support for R&D and Innovation](#).

### Kommentarer från ledamöterna:

- Roger Svensson (IFN) tillsammans med Tillväxtanalys genomför en utvärdering av skatteavdraget för FoU. Många företag som nyttjar skatteavdraget är mikroföretag och de saknas därmed i SCB:s FoU-statistik. Andra uppgifter och indikatorer har därför fått användas i utvärderingen. Vad man kommit fram till är att både storleken på avdraget och antalet företag som nyttjar dem ökar.

## 8. Forskningens inriktning

En fråga som kan ställas till FoU-statistiken är *Vad forskar företagen om?* I företagssektorn redovisas statistiken i dagsläget uppdelat på SNI (näringsgrensindelning) och SPIN (produktgrupp). På den nivå som finns i SCB:s redovisning innehåller dessa två klassificeringar samma kategorier. Medan SNI avser vilken bransch företaget verkar i ska SPIN motsvara forskningens inriktning och anges av företagen då de besvarar SCB:s blankett. Indelningen är dock väldigt grov (redovisningsgrupperna är i de flesta fall väldigt ospecifika) vilket väcker frågan om denna redovisning är ändamålsenlig. I offentlig sektor används istället NABS, medan UoH-sektorn redovisas enligt forskningsämnesindelningen FORD.

Framöver kommer redovisningen dessutom påverkas av implementeringen av så kallade nya statistiska enheter. Vad detta innebär är att definitionen av en företagsenhet kommer att förändras i FoU-statistiken från och med referensår 2023. I dagsläget undersöker SCB den juridiska enheten (JE) som därmed omnämns som ett företag. Varje JE kan sedan ha flera arbetsställeenheter (AE) som är de geografiska lokaliteter där företaget bedriver sin verksamhet. Den statistiska enhet som är målobjektet i SCB:s företagsundersökningar är företagsenheten (FE) vilket hittills har varit lätt att hantera genom att FE har likställts med JE. En ny tolkning av begreppet FE innebär dock att en stor mängd företag framöver kommer att bestå av flera ingående JE.

Implementeringen av den nya definitionen av företagsenheten kommer att påverka branschindelningen. Hur stor påverkan blir varierar mellan olika branschaggregat. Flest företag kommer att flytta från bransch 72 (Vetenskaplig forskning och utveckling) till andra branscher. I andra änden kommer flest företag att flytta till bransch 46 (Parti- och provisionshandel utom med motorfordon) från andra branscher. Detta beror på att SNI-koden för sådana företag som består av flera juridiska enheter kommer att ärvas från den enhet som har flest anställda. Konsekvensen av detta är att SNI riskerar att bli en sämre indikator på företagets verksamhet och i förlängningen också forskningens inriktning.

Frågor som ställs till rådet är om dagens redovisning är ändamålsenlig? Säger den vad användarna vill veta? Är ett alternativ att övergå från SPIN till exempelvis NABS som används i offentlig sektor? Vad finns i så fall för behov av underkategorier?

#### **Kommentarer från ledamöterna:**

- Gustav Hansson (VR) framför att SNI är viktig för att det ger en bild av i vilken bransch forskningen bedrivs. NABS kan vara svår att använda då liknande ändamål finns i flera kategorier vilket kan leda till dubbelräkning.
  - SCB framför att kategorin allmän vetenskaplig utveckling ska innehålla sådan forskning som inte har någon direkt tillämpning kopplad till de övriga klassificeringarna, dvs. grundforskning. Kategorierna är därmed ömsesidigt uteslutande och bör inte leda till dubbelräkning.
- Rolf Nilsson (Vinnova) frågar om SCB hört sig för bland uppgiftslämnarna om de tror sig kunna rapportera sin FoU enligt NABS. Rolf framför även att SPIN är en intressant redovisningsvariabel då den är mer stabil över tid än SNI. Det är en stor fördel att det går att ta fram längre tidsserier. Rolf ger medhåll till Gustav Hansson (VR) i att NABS är svåransvänd. På frågan om SPIN ger en tillräckligt detaljerad bild för att vara ändamålsenligt menar Rolf att det alltid finns ett intresse av mer detaljerad statistik men även med dagens redovisningsgrupper är indelningen användbar.
- Rolf Nilsson (Vinnova) föreslår att man kan undersöka möjligheten att använda SDG:erna (FN:s hållbarhetsmål). Norge är intresserade av detta område och OECD vill att fler mål ska kunna kopplas till forskning och innovation än de två mål som har kopplingar i dagsläget.
  - SCB framför att den nya definitionen av företagsenheten kommer att implementeras först om två år och att detta därmed är en initial diskussion kring hur redovisningen kan komma att se ut framöver. SCB kommer att följa utvecklingen internationellt i de här frågorna och ta med det i den fortsatta implementeringen.
- Anna Törneke (UKÄ) frågar om SPIN påverkas av implementeringen.
  - SCB svarar att redovisningen utifrån SPIN inte kommer att påverkas då företagen även fortsättningsvis kommer att ange detta själva. Implementeringen kommer därmed inte att orsaka något tidsseriebrott i SPIN-serien.
- Gustav Hansson (VR) framför att deras intresse främst ligger i att kunna jämföra sektorer, framförallt att kunna jämföra UoH-

sektorn med övriga sektorer. Gustav frågar om NABS skulle kunna underlätta jämförelsen mellan sektorerna.

- SCB svarar att NABS ligger närmare FORD än vad SPIN gör och därför skapar bättre förutsättningar för jämförelser även om de två indelningarna inte är direkt jämförbara i alla kategorier.
- David Birksjö (Tillväxtanalys) framföra att det är intressant att kunna göra jämförelsen mellan SNI och SPIN, alltså att jämföra inom vilken bransch forskningen sker och vilken bransch den vänder sig mot.
- SCB sammanfattar att det framstår som att SPIN är en efterfrågad redovisningsvariabel men att det finns intresse av mer detaljerad indelning där det är möjligt.

## **9. Metodförändringar inom FoU i universitets- och högskolesektorn**

Från och med referensåret 2021 planerar SCB att genomföra en metodförändring i skattningsförfarandet i universitets- och högskolesektorn. Förändringen motiveras av att dagen metod bedöms vara onödigt komplicerad och att den bygger på vissa antaganden som kan ifrågasättas.

Statistiken över UoH-sektorns utgifter för FoU baseras på uppgifter om lärosätenas intäkter för forskning, inkl. uppdragsforskning, och forskarutbildningen. I grunden ligger antagandet att alla dessa intäkter upparbetas under året och att de endast finansierar FoU-verksamhet med undantag för vissa moment i forskarutbildningen. Den bearbetning som görs är därmed att räkna bort avskrivningar och de utgifter som täcker egen utbildning inom forskarutbildningen. Den planerade metodförändringen rör hur utbildningsmomentet i forskarutbildningen räknas bort.

Den tidigare metoden har nyttjat uppgifter från registret över doktorander samt uppgifter om helårslöner, bikostnader och overheadkostnader från SUHF, Arbetsgivarverket och UKÅ för att beräkna den totala kostnaden för alla forskarutbildningar i Sverige. 37,5 % av dessa kostnader har antagits gå till doktorandernas egna kurser. Det finns dock indikationer på detta denna andel är oskäligt hög.

Den metod som kommer att användas framöver använder istället svar från den individundersökning som genomförs i UoH-sektorn. Där får uppgiftslämnarna fördela sin arbetstid på bland annat FoU och egna kurser. Dessa uppgifter kan användas för att beräkna genomsnittsandelen som personalen totalt lägger på forskning i relation till egna kurser.

Jämförs resultaten för 2019 med den nya och den gamla metoden blir skillnaden i totala FoU-utgifter för hela sektorn cirka 2 procent, eller en ökning med cirka en miljard (av totalt drygt 40 miljarder).

## **10. Implementering av den statistiska enheten företag i Innovation i företagssektorn**

Implementeringen av den statistiska enheten företag innebär att ett vägval måste göras för innovationsundersökningen. Prioriteringen står mellan bredd när det gäller vilka branscher som inkluderas i statistiken och djup i hur mycket information som samlas in om de företag som består av flera juridiska enheter<sup>1</sup>.

En överblick av hur företagen fördelar sig mellan olika branscher före och efter implementeringen av den nya definitionen av företagsenheten visar att det övergripande mönstret är likartat. En närmare analys visar dock att mycket har skett "under ytan". Många företag byter bransch då flera juridiska enheter konsolideras till en företagsenhet. Detta kan exemplifieras av att bransch 46 (Parti- och provisionshandel utom med motorfordon) efter implementeringen består till 25 % av juridiska enheter som kommer från helt andra branscher men som läggs i bransch 46 för att den JE med flest anställda som ingår i deras FE har SNI-kod 46.

SCB kan presentera två alternativ på hur implementeringen kan hanteras:

1. Samma branschuppsättning som tidigare används. För att kompensera för det ökade antalet JE som skulle behöva ingå i urvalet för att behålla samma antal företag som tidigare undersöks endast JE med minst 25 anställda inom sådana företag som består av mer än en JE.
2. Återgång till att endast undersöka de branscher som är reglerade av EU. I detta fall kan samtliga ingående JE i sådana företag som består av mer än en JE undersökas utan att urvalet blir större än tidigare.

Fördelen med alternativ 1 är bredden i termer av undersökta branscher. Fördelen med alternativ 2 är att det ger mer information om mindre företag. Eftersom innovationsbenägenhet tenderar att vara korrelerat med storlek kan man potentiellt förlora viktig information om vad som förhindrar innovation om inte mindre företag undersöks i samma utsträckning som hittills.

---

<sup>1</sup> För en närmare redogörelse av begreppen företagsenhet och juridisk enhet se punkt 8 – Forskningens inriktning.

### Kommentarer från ledamöterna:

- Roger Svensson (IFN) framför att information om de små företagen kan erhållas genom skatteavdraget. Detta gäller dock bara forskning och utveckling, inte innovation.
- Karl Westberg (Näringsdepartementet) framför att det inte finns någon bestämd åsikt från Näringsdepartementet i frågan och undrar om SCB har någon rekommendation.
  - SCB har ingen rekommendation utan vill ta detta tillfälle att höra vilka behov användarna har. De branscher som SCB idag samlar in uppgifter från utöver de EU-reglerade branscherna tillkom till följd av ett regeringsuppdrag. Det är dessa som skulle behöva plockas bort om man vill undersöka fler små företag. Branscherna utgör idag cirka 35 % av urvalet.
- Rolf Nilsson (Vinnova) påpekar att Sverige är ganska ensamma internationellt om att samla in fler branscher än de som regleras av EU. De ytterligare branscher som Sverige samlar in är dock rekommenderade av EU. Bland de ytterligare branscherna Sverige samlar in finns sådana som är av särskilt intresse för Vinnova.
  - SCB föreslår att det kan finnas utrymme för att inkludera ett mindre urval av extra branscher som går utöver vad som regleras av EU men som är mindre omfattande än dagens urval. I ett sådant scenario måste dock hårda prioriteringar göras för att urvalet inte ska bli större än det är i dagsläget.
- Mats Johnsson (Utbildningsdepartementet) framför att det är tilltalande att behålla dagens urval av branscher, särskilt om det finns anledning att tro att Sveriges företagspopulation skiljer sig på något väsentligt sätt från övriga Europa.
- David Birksjö (Tillväxtanalys) påpekar att det redan idag finns begränsningar när det kommer till att göra analyser på storleksklass eftersom urvalet inte innehåller mikroföretag (färre än 10 anställda) medan det breda urvalet av branscher är en styrka med den svenska innovationsundersökningen. Tillväxtanalys föredrar därför att SCB behåller denna styrka i undersökningen, snarare än att försöka parera en redan existerande svaghet.
- Nina Widmark (Vinnova) noterar att om det ska vara möjligt att göra jämförelser mellan privata och offentliga utförare av vissa välfärdstjänster kommer det inte räcka med att bara undersöka de EU-reglerade branscherna.
- Roger Svensson (IFN) påpekar att de mindre företagen inte tillför särskilt mycket information ur ett makroperspektiv. Är det makroperspektivet som är intressant räcker det därför att bara undersöka JE med minst 25 anställda för de FE som består av mer än en JE.



- Karl Westberg (Näringsdepartementet) konstaterar att det finns för- och nackdelar med båda alternativen och att Näringsdepartementet kommer att vara förstående oavsett vilken metod SCB väljer att använda.

## **11. Korrigering av innovationsstatistiken**

Det har framkommit att den nationella publiceringen av innovationsaktiva har skiljt sig från vad som rapporterats internationellt. För att korrigera detta så att både den nationella och internationella redovisningen följer Eurostats definitioner kommer samtliga tabeller i SSD gällande referensperioderna 2016–2018 och 2018–2020 att publiceras om. Detta är även anledningen till att rapporten skjuts upp till 1 juni.

Korrigeringen av antals- och andelsskattningar innebär till övervägande del endast marginella förändringar. Nedgången i innovationsutgifter mellan 2018 och 2020 kommer att kvarstå men vara mindre än vad som är publicerat idag.

## **12. Innovation i offentlig sektor**

Vinnova och SCB har tillsammans genomfört en uppföljning av SKR:s innovationsbarometer. Bakgrunden till initiativet har varit att ta fram motsvarande uppgifter för offentlig sektor som innovationsundersökningen samlar in för företagssektorn. Det finns också en stor nytta i att offentliga organisationer kan sätta sitt eget arbete med innovation i en större kontext och jämföra sig med sektorn som helhet.

För att öka jämförbarheten mellan offentlig sektor och företagssektorn samt för att förbättra undersökningens kvalitet genomfördes ett antal förändringar från den tidigare innovationsbarometern. Nyckelfaktorer som andelen innovationsaktiva aktörer och innovationens ”nyhetsgrad” finns numera i båda undersökningarna.

Resultaten från undersökningen visar att processinnovation är vanligare än produktinnovation. Det är också tydligt att regionerna bedriver innovation i större utsträckning än kommuner. Något som skiljer offentlig sektor från företagssektorn är att aktörer inte har samma incitament att sprida kunskap kring innovationer. Istället råder ofta det omvända, att det är kostsamt att dela med sig av sin kunskap.

### **Kommentarer från ledamöterna:**

- Gustav Hansson (VR) frågar vad för typ av innovation som förekommer i offentlig sektor.
  - Vinnova och SCB svarar att både process- och produktinnovation förekommer i hög grad i offentlig sektor. Det är framförallt regionerna som bedriver innovation.

- Birgitta Mannfelt (SCB) påpekar att man länge endast undersökte företagssektorn även när det kommer till FoU. På motsvarande sätt bör innovationsstatistiken utvecklas och täcka in offentlig sektor. Statistiken bör bli en del av den officiella statistiken men för det krävs anslagsfinansiering vilket SCB inte får i dagsläget.
- Eva Marie Rigné (SKR) påpekar att undersökningen är väldigt viktig för SKR och dess medlemmar. Ser man framåt kommer det att vara viktigt att kunna följa upp innovation i offentlig sektor.
- Karl Westberg (Näringsdepartementet) framför att en innovativ statsförvaltning är ett riksdagsmål. Det finns därför mycket som talar för att det kommer att finnas ett större behov av uppföljning när det gäller förvaltningens roll i innovation. Tillväxt blir mindre viktigt, istället behöver vi kunna följa bredare frågor som rör ett bredare skikt av samhällsaktörer.
- Nina Widmark (Vinnova) påpekar att detta är en statistik som har internationellt momentum även om det ännu inte är något land där detta är officiell statistik. Någon kommer att bli först.
- Gustav Hansson (VR) uttrycker förvåning över att detta inte redan är officiell statistik i Sverige.
  - Vinnova kommenterar att det inte är någon slump att de nordiska länderna går före i frågor om den här statistiken och att det är i dessa länder som pilotundersökningar genomförs.
- Marianne Hall (LU) framför att det vi ser är en samhällsomvandling där innovation inte bara sker i företagssektorn. Det är viktigt att fundera över hur statistiken ska följa med.
- Eva Marie Rigné (SKR) påpekar att ett antal kommuner har slutit avtal med RISE om att verka som living labs. Denna typ av samarbeten mellan företagssektorn och offentlig sektor är viktiga att fånga upp i statistiken.
- Anna Törneke (UKÄ) frågar vilka lärdomar som kan dras av den senaste undersökningsomgången. Hur har undersökningen fungerat?
  - SCB svarar att det partiella bortfallet varit väldigt lågt vilket är en indikation på att det inte finns några specifika frågor som varit extra svåra att svara på. Arbetsställeenheterna har dock haft svårt att svara på undersökningen. Det har även varit frivilligt för dessa uppgiftslämnare vilket lett till stort objektsbortfall i denna grupp.
  - SCB och Vinnova nämner att man, som i Innovation i företagssektorn, har följt Oslomanualens råd att inte fråga direkt om innovationer utan istället fråga om specifika aktiviteter. Detta har inte gjorts i samma

utsträckning i andra länder vilket lett till väldigt höga innovationsandelar där.

- Nina Widmark (Vinnova) framför att Vinnova kommer att hålla ett seminarium kring undersökningens resultat den 19 maj som alla är välkomna att delta vid.

### **13. Övriga frågor**

Inga övriga frågor.

### **14. Summering och förslag på ämnen till nästa möte**

OECD har inrättat en ny grupp under NESTI kallad Management and Analysis of R&D and Innovation Administrative Data (MARIAD). Rolf Nilsson (Vinnova) föreslår att ett par representanter kommer på ett möte för att berätta om gruppens arbete.